

Afgeronde steunprogramma's

Een steunprogramma is een pakket afspraken dat de Europese Commissie overeenkomt met een lidstaat die om steun heeft gevraagd. De financiële steun wordt verstrekt door noodfondsen. Vanaf 1 juli 2013 is het Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM) het enige noodfonds waaruit nieuwe steunprogramma's gefinancierd kunnen worden. Daarvoor gebeurde dit door onder andere het tijdelijke noodfonds European Financial Stability Facility (EFSF). Onderstaand is de stand van zaken van de steunprogramma's per eind februari 2020 weergegeven.

Programma Griekenland

Op 25 september 2017 bepaalde de Ecofinraad dat de "buitensporigtekortprocedure" voor Griekenland is afgesloten omdat het begrotingstekort voldoende verlaagd was. Eind oktober 2017 heeft Griekenland de laatste tranche van € 8,5 miljard ontvangen. Daarmee heeft Griekenland binnen de drie steunprogramma's in totaal € 273,9 miljard aan leningen ontvangen. Hiervan kwam € 182,0 miljard uit het EFSF en ESM, en € 91,9 miljard van het IMF, de Greek Loan Facility en het EFSM.

Op 21 juni 2018 waren de Griekse overheidsfinanciën robuust genoeg om de steunprogramma's na 8 jaar te kunnen staken. Voor de zekerheid is door Griekenland met behulp van de ontvangen leningen een cashbuffer aangelegd, zodat het land bij tegenslag niet meteen in de problemen komt. Griekenland gaat sinds 20 augustus 2018 zelf weer de markt op om de staatsleningen te financieren.

Griekenland begint in 2020 met het terugbetalen van de GLF-leningen. De terugbetaling van de EFSF vindt voor een deel plaats vanaf 2023, maar voor het grootste deel vanaf 2049. De ESM-leningen worden vanaf 2034 terug betaald.

Programma Ierland

Aan het Ierse programma voor financiële noodsteun van de Europese Unie en het IMF is na drie jaar (2011 – 2013) een einde gekomen. Eind 2013 verklaarde de Eurogroep dat Ierland het vereiste hervormingsprogramma heeft geïmplementeerd en aan alle gestelde voorwaarden voldoet. Ierland verwacht dat het, met een opgebouwde kasbuffer van inmiddels € 20 miljard, geen nieuwe noodsteun nodig zal hebben. Wel zullen de Europese Commissie en het IMF nog jarenlang blijven toezien op het behoud van de maatregelen en de ontwikkelingen van nabij volgen, totdat tenminste 75% van de leningen zijn terugbetaald (2031). In 2042 dienen de leningen van in totaal € 62 miljard geheel te zijn terug betaald.

Programma Spanje

Aan het Spaanse programma voor financiële noodsteun van de Europese Unie is op 31 december 2013 een einde gekomen. Eind 2013 verklaarde het ESM dat Spanje het vereiste hervormingsprogramma met succes heeft geïmplementeerd. De leningen aan Spanje dienen eind 2027 volledig te zijn terug betaald. Op dit moment heeft € 17,6 miljard afgelost, waarvan € 16 miljard vroegtijdig. Spanje ontving in totaal € 41,3 miljard. Er staat nu dus nog € 23,7 miljard uit.

Programma Portugal

Aan het Portugese programma voor financiële noodsteun van de Europese Unie en het IMF is op 30 juni 2014 een einde gekomen. De Eurogroep heeft op 5 mei 2014 aangegeven achter de opvatting van de Portugese regering te staan dat Portugal weer op eigen benen kan staan en dat het programma dus geen vervolg behoeft. De Europese Commissie en het IMF zullen op basis van het zogenoemde two-pack toezien op het behoud van de onder het programma getroffen maatregelen en de ontwikkelingen blijven volgen.

De terugbetalingen van de leningen vindt plaats tussen 2025 en 2040. Inmiddels heeft Portugal in 2019 € 2 miljard vrijwillig afgelost. Er staat nu nog € 74 miljard uit.

2

Programma Cyprus

Aan het Cypriotische programma voor financiële steun van de Europese Unie en het IMF is op 31 maart 2016 een einde gekomen. Dankzij succesvol uitgevoerde hervormingen heeft Cyprus niet het drie jaar geleden toegezegde krediet van € 10 miljard opgevraagd; maar € 7,3 miljard. Het restant heeft het land niet meer nodig. Het ESM ziet er op toe dat de leningen tussen 2025 en eind 2031 worden terugbetaald.

Toelichting

De meeste financiële instrumenten zijn ofwel afkomstig van de (toenmalige) EU-28 ofwel van de Eurogroep van 19 landen in de eurozone. Bij instrumenten die worden ingezet op basis van een besluit van de EU is er automatisch een rol voor de Europese Commissie en andere Europese instellingen.

Dit is geregeld in het zogeheten Verdrag voor de werking van de EU (VwEU). Bij instrumenten die worden ingezet op basis van een besluit van de Euro-19 is er niet per se een rol voor de Europese Commissie en andere EU-instellingen.

De negentien eurolanden beslissen bij elk instrument over een eventuele rol voor deze instellingen. Indien daartoe wordt besloten, wordt die rol vastgelegd in de intergouvernementele overeenkomsten tussen de negentien eurolanden.

Naast de instrumenten die werden ingezet vanuit de EU dan wel de eurozone zijn er aanvullende financiële instrumenten:

- Bilaterale steun van landen aan elkaar;
- Het opkopen van staatsobligaties door de Europese Centrale Bank (ECB);
- Steun vanuit het Internationaal Monetair Fonds (IMF).

De IMF-steun is in de meeste gevallen gekoppeld aan de inzet van een financieel mechanisme vanuit de EU of Euro-19, zoals het European Financial Stabilisation Mechanism (EFSM) of de European Financial Stability Facility (EFSF).

In ons rapport 'Noodsteun voor eurolanden tijdens de crisis' uit 2015 hebben we beschreven welke steunprogramma's en noodfondsen zijn ingezet. Een steunprogramma is een pakket afspraken dat de Europese Commissie overeenkomt met een lidstaat die om steun heeft gevraagd. De Europese Commissie is voor het maken van deze afspraken geautoriseerd door de eurolanden of de Ecofinraad (afhankelijk van het in te zetten noodfonds), nadat zij de ECB en (in de meeste gevallen) het IMF heeft geconsulteerd. De eurolanden respectievelijk de Ecofinraad besluiten formeel over de start en voortzetting van een steunprogramma.